سؤال امتحانی نوبت اول دی ۱۴۰۲ درس : علوم و فنون ادبی ۳ پایه : دوازدهم رشته : انسانی نام و نام خانوادگی :	جمهوری اسلامی ایران وزارت آموزش و پرورش **دبیرستان استعدادهای درخشان** **شهید بهشتی بابل دوره دوم**	تاریخ امتحان :۱۴۰۲/۱۰/۰۹ مدت امتحان:۷۰ دقیقه ساعت امتحان : ۸:۰۰ صبح صفحه : ۱ از ۳ صفحه نمره :

دبیرستان شهید بهشتی بابل دوره دوم

ردیف	سؤالات	نمره
	بخش نخست: تاریخ ادبیات (۲ نمره)	
۱	**درستی یا نادرستی هر یکی از موارد زیر را مشخص کنید.** الف) فرخی یزدی تحت تاثیر شاعرانی چون مسعود سعد و سعدی بود ۱. درست ۲. نادرست ب) ایرج میرزا از شعرهای غربی ترجمه هایی پدید آورده و شعر «ای قلم» از سروده های اوست. ۱. درست ۲. نادرست	۰/۲۵ ۰/۲۵
۲	**کدام عبارت دربارهٔ زندگی و آثار«ادیب الممالک فراهانی» درست است؟** الف) وی از جانب ناصرالدین شاه به این نام ملقب شد و فعالیت اصلی او روزنامه نگاری بود. ب) ادیوان او شامل قصاید، ترجیع بندها و مسمط هایی است که بسیاری از حوادث آن روزگار را بیان می کند.	۰/۲۵
۳	**جای خالی را پر کنید.** ترجمهٔ آثار اروپایی در ایران همزمان با ..... در زمان ..... آغاز شد.	۰/۵
۴	**مؤلف اثر و اثر مؤلف هر یک از موارد زیر را بنویسید.** الف) تاریخ تطور نثر فارسی: ..... ب) شمس و طغرا:	۰/۵
۵	**متن زیر نوشتهٔ کیست؟** «مخدوم مهربان من، از آن زمان که رشتهٔ مراودت حضوری گسسته و شیشهٔ شکیبایی از سنگ تفرقه شکسته ...»	۰/۲۵
	بخش دوم: سبک شناسی (۲ نمره)	
۶	**کدام گزینه در بردارندهٔ سطح ادبی شعر دورهٔ بیداری نیست؟** الف) شاعران این دوره تخیلات سرایندگان پیشین را در نظر داشتند و گاه نوآوری‌هایی را در عرصهٔ تخیل پدید آوردند. ب) در این دوره شعر برای این که بتواند با تودهٔ مردم ارتباط برقرار کند زبان محاوره را برگزید تا مفاهیم جدید را با زبانی ساده انتقال دهد.	۰/۲۵
۷	**قالب کدام یک از گزینه ها ی زیر تصنیف است؟ نام سرایندهٔ آن را بنویسید** الف) داغ است دل لاله و نیلی است بر سرو کز باغ جهان لاله عذاران همه رفتند ب) چون نگـــریم ز درد و چـــون ننالم دزد را چـــو محـــرم به خانه کردم	۰/۵
۸	**گرایش به قالب های کم کاربرد یا نوین در دورهٔ بیداری، چه نتیجه ای داشت؟**	۰/۵
۹	**از عوامل کم‌توجهی به کار برد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی شعر دورهٔ بیداری، دو مورد را بنویسید.**	۰/۵
۱۰	**کدام گزینه از شاخص ترین درون مایه های شعر عصر بیداری نیست؟** ۱) خرافه ستیزی ۲)آزادی ۳)تعلیم و تربیت جدید ۴) توجه به مردم	۰/۲۵

www.kanoon.ir

	بخش سوم: موسیقی شعر (۶ نمره)	
۱۱	**نام وزن اولین پایهٔ آوایی در بیت زیر چیست؟** **«بیا به خانهٔ آلاله ها سری بزنیم ز داغ با دل خود حرف دیگری بزنیم»** الف) مستفعلن ۲) مفاعلن ج) مفتعلن د) مفاعیلن	۰/۲۵
۱۲	**وزن کدام گزینه همسان و کدام ناهمسان است؟** الف) توحیدگوی او نه بنی آدمند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد ب) دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما	۰/۵
۱۳	**در بیت زیر از هر دو نوع اختیار زبانی (حذف همزه و تغییر مصوت) یک نمونه بیابید و مشخص کنید.** **« سوخت بساط هستی ام ریخت بنای طاقتم چند پر از نفس دهم آه شکسته پای را »** الف) حذف همزه ب) تغییر مصوت:	۰/۵
۱۴	**اختیار زبانی تغییر مصوت کوتاه به بلند در کدام گزینه و در کدام هجا یافت می‌شود؟** الف) به نام خداوند بینش نگار ب) هزاران آفرین بر جان پاکش	۰/۲۵
۱۵	**تقطیع مثال های زیر به صورتی که بین کمانک تقطیع شده است با کدام اختیار شاعری مطابقت دارد؟** الف) آرزویی (- U -) ب)تو دیدی (_ _ _) ج) من و ساقی(U - - -)	۰/۷۵
۱۶	**در نمونه‌های زیر«همسان، همسان دولختی و ناهمسان» را بیابید و به جدول روبرو وصل کنید.** الف) مگسل از آین آب و خاک ریشهٔ پیوند ب) به خود هر کس رسید این جا به آسانی رسد آن جا ج) آن که به پرسش آمد و فاتحه خواند و می‌رود ۱. همسان ۲. همسان دولختی ۳. ناهمسان	۰/۷۵
۱۷	**با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.** **« توحیدگوی او نه بنی آدمند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد »** الف) مصراع دوم را فقط هجابندی کنید.(مشخص کردن پایه های آوایی) ب) نام وزن این بیت را بنویسید.	۰/۵ ۰/۵
۱۸	**با در نظر گرفتن بیت:** **«ای سرو بلند قامت دوست وه وه که شمایلت چه نیکوست»** الف) بیت را تقطیع هجایی کنید. ب) نشانه‌های هجایی مصرع اول را به دو صورت برش بزنید. ج) نام هر دو وزن آن را بنویسید.	۱ ۰/۵ ۰/۵
	بخش چهارم: زیبایی شناسی (۶ نمره)	
۱۹	**در بیت زیر آرایه مراعات نظیر بین کدام واژه‌ها ایجاد شده است؟** «دستم نداد قوت رفتن به پیش دوست چندی به پای رفتم و چندی به سر شدم»	۰/۵
۲۰	**در هر یک از ابیات زیر تلمیح را مشخص کنید و دربارهٔ آن توضیح دهید.** الف) غمش در نهانخانهٔ دل نشیند به نازی که لیلی به محمل نشیند ب) چو منصور از مراد آنان که بردارند بر دارند بدین درگاه عاشق را چو می خوانند می رانند	۱
۲۱	**در کدام گزینه آرایهٔ «تضمین» وجود دارد؟ مصراع تضمین شده را بنویسید.** الف) هر که خواهد که چو حافظ نشود سرگردان دل به خوبان ندهد وز پی ایشان نرود ب) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی من از آن روز که در بند توام آزادم	۰/۵

www.kanoon.ir

۲۲ **با توجه به بیت زیر لف ونشرها و نوع آن را دقیقاً در جدول مشخص کنید** — ۱

«افروختن و سوختن و جامـه دریـدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آمـوخت»

لف ها	نشرها	نوع آن

۲۳ **برای هر یک از آرایه‌های «مراعات نظیر، متناقض نما و تضمین» بیتی را بیابید و برای هر کدام به یک نمونه اشاره کنید.** — ۱/۵

الف) چیست این سقف بلند سادهٔ بسیار نقش هیچ دانا زین معما در جهان آگاه نیست

ب) مکـــن گـــریه بر حکـــم مقتول دوست قـــل الحمدلله کـــه مقبـــول اوست

ج) من در این تاریکی / پی یک برّهٔ روشن هستم / که بیاید علف خستگی ام را بچرد.

۲۴ **در نمونه‌های زیر آرایه های«لف و نشر، تضاد و متناقض نما » را بیابید و به جدول روبرو وصل کنید.** — ۱/۵

الف) اگر می دید معراج ز پا افتادن ما را	۱. لف و نشر
ب) نماند هیچ کس او ماند و بس	۲. متنافض نما
ج) دل و کشورت جمع و معمور باد	۳. تضاد

بخش پنجم: نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

۲۵ **در کدام یک از ابیات زیر به یکی از مفاهیم عصر بیداری اشاره شده است؟** — ۰/۵

الف) دامن دولت جـاوید، نگه داشتنی است خط آزادی از آن زلف چو زنجیر مخواه

ب) به پیش اهل جهان محترم بود آن کس کـــه داشت از دل و جان احترام آزادی

۲۶ **با توجه به سرودهٔ زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.** — ۰/۲۵

«آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود زجان شستم از برای آزادی

تا مگر به دست آرم دامن وصالش را می دوم به پـای سر در قفـــای آزادی

درمحیط طوفان‌زا ماهرانه درجنگ است ناخـدای استبـداد با خـدای آزادی»

الف)قالب شعر چیست؟ — ۰/۵

ب) شعررا از نظرویژگی ادبی(آرایه های ادبی) بررسی کنید.(ذکر دو مورد) — ۰/۲۵

پ) در بیت اول یک ویژگی زبانی(ساخت دستوری کهن) را بیابید. — ۰/۵

ت) دو مورد ویژگی فکری این شعر را بنویسید.

۲۷ **با توجه به متن :** — ۰/۵

«باری، چه دردسر بدهم؟ آن قدر گفت و گفت و گفت تا ما را به این کار واداشت. حالا که می‌بیند آن روی کار بالاست، دست و پایش را گم کرده، تمام آن حرف ها یادش رفته. تا یک قّراش قرمز پوش می بیند دلش مثل سیر و سرکه می جوشد. تا به یک ژاندارم چشمش می افتد، رنگش می پرد. هی می گوید: امان از همنشین بد».

۱-دو مورد از ویژگی های زبانی عصر بیداری را در این متن با ذکر نمونه نام ببرید. — ۰/۵

۲-از ویزگی های ادبی متن بالا دو مورد را بنویسید.(با ذکر مثال). — ۰/۵

۳-با توجه به قلمروهای سه گانه، نویسندهٔ این نوشته کیست؟ یک دلیل بیاورید. — ۰/۵

۴-متن فوق را از نظر فکری تحلیل کنید. — ۰/۵

شاد و تندرست باشید. — **۲۰**

www-kanoon.ir

به نام خدا پاسخنامه فنون ادبی (۳)

۱- الف: درست ب) نادرست.

۲- ب

۳- تأسیس چاپخانه - فتحعلی شاه

۴- الف: بهار ب) محمدباقر خسروی

۵- قائم مقام فراهانی

۶- ب

۷- ب - عارف

۸- به تدریج زمینه را برای ظهور شعر نو فراهم کرد.

۹- ۱) اغلب به محتوا گرایش داشتند ۲) تسلط کافی بر ادبیات کهن نداشتند.
۳) شعرا برای آگاهی مردم به شتاب شعری سرودند.

۱۰- گزینه ۱

۱۱- مفاعلن

۱۲- الف) نامهان ب: همان

۱۳- الف) پرازِ - هستی ام ب) هستی ام (تی)

۱۴- الف) هجای سوم (مِ)

۱۵- الف) اختیار زبانی تغییر مصوت بلند به کوتاه ب) تغییر مصوت کوتاه به بلند (تُ)
ج) تغییر مصوت کوتاه به بلند (لُ)

۱۶- الف) ۳ ب) ۱ ج) ۲

۱۷- الف) هر بل بُ لی | کِ ازم زِ مِ | بر شاخ سا | ر کرد

ب) مستفعلن مفاعلُ مستفعلن فَعَل (یا: مفعولُ ــــ)

۱۸- الف) ای سر و بلند قامتِ دوست
وه وه که شبیه ای نداری کوست

ب) ــ ــ ــ ∪/∪ ــ ∪ ــ ∪/∪ ــ

ج) مستفعلُ فاعلاتُ مستف (مفعول مفاعلن فعولن).

www.kanoon.ir

Scanned with CamScanner

بخش چهارم: زیبایی‌شناسی

۱۹- دست - پا - سر

۲۰- الف) اشاره به داستان عشق مجنون و لیلی ب) دار زدن منصور حلاج

۲۱- ب - مصراع دوم،

۲۲- لف ها: افروختن - سوختن - جامه دریدن شعرها: پروانه، شمع، گل: مشوش.

۲۳- الف: تناقض ب) تضمین (قل الحمدلله) ج) بره، علف - چریدن

۲۴- الف) ۲ یا پارادوکس ب) تضاد یا ۳ ج) لف و نشر

۲۵- ب

۲۶- الف) غزل ب) پای آزادی: استعاره یا تشخیص - سر و پا: تناسب - دست از جان شستن: کنایه و یا آرایه‌های دیگر،

۲۷- پ) ترکیب (از سرای)

ت) ستایش آزادی - مخالفت با استبداد

۲۸- ۱) استفاده از واژه‌های عامیانه مثل دردسر دادن، دست و پا گم کردن و ... ،

استفاده از واژه‌های انگلیسی و ... : ژاندارم - جمله‌های کوتاه و ساده و ... .

۲) کنایه: آن روی کار بالاست و ... - تشبیه: دل مثل سیر و سرکه و آرایه‌های دیگر،

۳) دهخدا - استفاده از واژه‌ها و جملات عامیانه - طرح مسائل اجتماعی و ... ،

۴- طرح مسائل اجتماعی مثل ترس از مأموران حکومتی یا ژاندارم و ... .

پایان

Scanned with CamScanner